

**LUẬN ÁN TIỀN SĨ NHÂN HỌC**  
**VŨ THỊ HÀ. *Giới trẻ Công giáo và sự hòa nhập xã hội***

*Chuyên ngành: Nhân học*

*Mã số: 9.31.03.02*

Công giáo là tôn giáo lớn trên thế giới, có tổ chức toàn cầu, có hệ thống giáo lý quy định lối sống của các tín đồ. Hiện nay, cũng như thanh niên của cộng đồng không Công giáo, giới trẻ Công giáo, trong đó có giới trẻ - sinh viên Công giáo đang học tập tại các trường đại học, cao đẳng ở Hà Nội, đang đứng trước xu thế lớn của thời đại là hội nhập, toàn cầu hóa. Đứng trước xu thế này, cộng đồng Công giáo đang chuyển biến theo xu hướng hiện đại hóa. Bộ phận nhạy cảm theo xu hướng này chính là giới trẻ - sinh viên Công giáo với những dịch chuyển về quan niệm, tư duy, hành vi, lối sống khi hòa nhập xã hội. Cộng đồng Công giáo đã và đang làm gì để bộ phận tín hữu trẻ vừa hòa nhập xã hội, vừa giữ gìn đức tin? Giới trẻ Công giáo đã và đang làm gì để vừa hòa nhập xã hội, vừa trở thành những công dân năng động, có ích, vừa thực hiện tốt giáo lý và đức tin? Họ có thuận lợi và phải đối mặt với khó khăn, thách thức gì khi hòa nhập xã hội? Trên cơ sở khảo sát sinh viên Công giáo đang theo học tại các trường đại học, cao đẳng ở Hà Nội, nội dung Luận án “Giới trẻ Công giáo và sự hòa nhập xã hội” góp phần giải đáp những vấn đề này.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và Chương 1 tổng quan tình hình nghiên cứu, cơ sở lý thuyết và địa bàn nghiên cứu, nội dung chính của Luận án được trình bày trong 4 chương (Chương 2 - Chương 5).

Chương 2 làm rõ *đặc điểm giới trẻ Công giáo và giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh ở Hà Nội*.

Đặc điểm chung của giới trẻ Công giáo là được giáo dục đức tin từ nhỏ thông qua: các nghi thức tôn giáo; các lớp giáo lý; sinh hoạt hội đoàn; hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao; các hoạt động thiện nguyện. Ở lứa tuổi thiếu niên, trẻ em Công giáo được tiếp nhận 4 bí tích: Rửa tội (sau khi sinh 1 tháng), Xưng tội và Rước mình thánh lần đầu (6-7 tuổi) và Thêm sức (12-14 tuổi). Bên cạnh đó, trẻ em Công giáo còn được hướng dẫn tham dự và thực hành các nghi thức, nghi lễ tôn giáo. Với thanh thiếu niên Công giáo, cần học 2 cấp giáo lý cơ bản (cấp 1, cấp 2) và vượt qua các kỳ thi giáo lý. Ở mỗi cấp giáo lý, họ được học những học phần cơ bản và nâng cao; quy định xét mình xưng tội; các bài học để hình thành “lương tâm Công giáo” - một cơ chế giám sát tự thân trong mỗi tín hữu. Hội Thiếu nhi Thánh thể là hình thức tổ chức và sinh hoạt chung nhất. Ngoài ra, các em trai còn gia nhập đội trắc, đội trống, đội kèn; các em gái gia nhập đội dâng hoa. Các hoạt động thiện nguyện được tổ chức với các hình thức đơn giản, gần gũi để trẻ em công giáo học cách chia sẻ lòng bác ái.

Giới trẻ Công giáo được nuôi dưỡng và trưởng thành trong môi trường Công giáo. Gia đình Công giáo là môi trường chuyên giao, giáo dục, nuôi dưỡng, nâng đỡ đức tin. Giới trẻ Công giáo còn được hướng dẫn, uốn nắn bởi các chức sắc, chức việc tôn giáo. Giáo xứ là gia đình thiêng liêng rộng mở của mỗi người Công giáo. Từ các giáo xứ, với sự dìu dắt của các vị linh mục,

giáo lý viên và người phụ trách thiếu nhi, những tín đồ trẻ dần trưởng thành về đức tin. Nhà thờ là trung tâm thực hành đức tin: nơi diễn ra hầu hết các nghi lễ Công giáo; nơi gắn liền với sự khởi đầu và sự trưởng thành về đức tin; nơi học lễ lối sinh hoạt cộng đồng; trung tâm giám sát nếp sống đạo của các cá nhân và là nơi cơ chế giám sát cộng đồng phát huy tác dụng.

Sinh viên Công giáo ngoại tỉnh ở Hà Nội (đối tượng khảo sát chính của Luận án) là những giáo dân - sinh viên, có trình độ học vấn, đang theo học tại các trường đại học, cao đẳng ở Hà Nội và đang ở độ tuổi của giới trẻ. Họ đến Hà Nội chủ yếu từ các tỉnh phía Bắc. Họ có những đặc điểm chung của sinh viên nói chung là những người trẻ, năng động và ưa trải nghiệm, song khác biệt cơ bản ở chỗ họ thuộc cộng đồng tín hữu Công giáo. Là một bộ phận của giới trẻ Công giáo, giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh đã hình thành một nếp sống đạo và nền tảng đức tin ổn định trước khi đến Hà Nội. Đức tin, giáo lý và sự giáo dục của cộng đồng Công giáo đã chi phối nhân cách cũng như giúp họ hình thành những đức tính tốt. Cùng với mong muốn thay đổi tương lai của bản thân, của gia đình và cả Giáo hội, giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh mang theo những hành trang đã được trang bị để bước vào quá trình hòa nhập vào một môi trường xã hội lớn hơn trước ngưỡng cửa của cuộc đời.

Chương 3 và 4 phân tích *sự hòa nhập xã hội của giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh trong môi trường sống mới và sự thực hành đức tin* của nhóm đối tượng này.

Ở Luận án này, hòa nhập xã hội không chỉ xem xét ở năng lực, xu hướng hay sự thích ứng của sinh viên công giáo ngoại tỉnh Hà Nội, mà cả ở khả năng và cách thức tham gia của họ.

Để hòa nhập với môi trường cư trú mới, sinh viên Công giáo ngoại tỉnh phải tìm nơi ăn, chốn ở. Sự lựa chọn chỗ ở và người ở trọ cùng có sự tác động của 3 yếu tố chính: yếu tố tôn giáo, yếu tố gia đình - thân tộc và yếu tố kinh tế, trong đó yếu tố tôn giáo chi phối rõ rệt hơn cả khiến họ luôn có xu hướng tìm đến người đồng đạo trong việc lựa chọn nơi ăn, chốn ở, người ở trọ cùng.

Để hòa nhập vào môi trường học tập, sinh viên Công giáo ngoại tỉnh coi trọng mở rộng quan hệ xã hội với cả bạn bè đồng đạo và ngoại đạo. Họ đến với bạn bè đồng đạo như một nhu cầu tự nhiên để được thúc đẩy và nâng đỡ về đức tin. Còn khi thiết lập mối quan hệ xã hội với bạn bè ngoại đạo, mỗi sinh viên Công giáo ngoại tỉnh lại có chiến lược sống riêng. Chiến lược này chi phối mức độ và thái độ tham gia các hoạt động đoàn thể. Hòa nhập vào môi trường xã hội, thiết lập và duy trì mối quan hệ thường xuyên với cộng đồng đồng đạo là dòng mạch chủ đạo của sinh viên công giáo ngoại tỉnh, trong đó có việc tìm đến, gia nhập các hội đoàn của sinh viên Công giáo tại Hà Nội, tự nguyện chịu sự kiểm soát của cơ chế giám sát cộng đồng để chứng tỏ sự chu toàn trong thể hiện đức tin. Khi tham gia các hoạt động xã hội ngoài Công giáo, chiến lược sống mà mỗi sinh viên Công giáo ngoại tỉnh đã lựa chọn lại chi phối cách họ nhìn nhận hay tìm thấy ý nghĩa từ những hoạt động này.

Trong môi trường sống mới, thói quen tham dự thánh lễ của giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh đã thay đổi linh hoạt hơn; mục đích tham dự thánh lễ phản ánh sự dịch chuyển về chất, từ coi trọng thể hiện bổn phận tín hữu sang cảm nhận được sự cần thiết của thánh lễ trong việc tĩnh tâm, giải tỏa những áp lực của cuộc sống; hướng

họ đến việc suy ngẫm những giá trị thực tế mà tôn giáo mang lại.

Từ việc xác định giá trị và ý nghĩa của tôn giáo đối với cuộc sống mà mỗi sinh viên Công giáo ngoại tỉnh tự lựa chọn cho mình tâm thế hòa nhập “giữ đạo” hay “sống đạo”. Trong khi những sinh viên lựa chọn tâm thế “giữ đạo” cố gắng thực hành đầy đủ những quy định của giáo luật, tránh phạm lỗi và hòa nhập “cầm chừng” vào môi trường xã hội mới; thì những sinh viên lựa chọn tâm thế “sống đạo” lại thể hiện quan niệm và cách thực hành đức tin một cách phong phú với nhiệt huyết “dấn thân” để tìm ra ý nghĩa của đức tin trong cuộc sống. Sinh viên Công giáo ngoại tỉnh dù được giáo dục giáo lý nhưng họ vẫn mắc những tội trọng. Dù không nhận được sự đồng tình của phần đông sinh viên Công giáo ngoại tỉnh nhưng những sinh viên đã mắc tội vẫn nhận được sự cảm thông nhiều hơn là oán trách. Họ cũng có những lý lẽ để giải thích, bao biện cho hành động của mình. Nhưng trên hết, họ đã tìm thấy ở tôn giáo của mình sự cứu cánh, một chỗ dựa tinh thần để khi mắc sai lầm, họ vẫn được bao dung, che chở.

*Chương 5: Một số vấn đề về sự hòa nhập xã hội của giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh ở Hà Nội*

Sự hòa nhập của giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh ở Hà Nội là tổng hòa của nhiều yếu tố tác động. Trong đó, môi trường xã hội mới là tác nhân đầu tiên, là yếu tố tác động thường trực đến quá trình hòa nhập xã hội; là tác nhân thúc đẩy mỗi sinh viên Công giáo ngoại tỉnh kiến tạo cho mình một chiến lược sống và hành động. Chủ trương của Giáo hội Công giáo thông qua các văn kiện hay các bài giảng của các linh mục là yếu tố bao trùm và mang tính định hướng cho việc thực hành đức tin của sinh viên Công giáo ngoại tỉnh. Cộng đồng

đồng đạo và lương tâm Công giáo là các cơ chế giám sát đối với mỗi sinh viên Công giáo ngoại tỉnh.

Sự hòa nhập xã hội của sinh viên Công giáo ngoại tỉnh ở Hà Nội đã đem lại nhiều giá trị cho bản thân họ, cho Giáo hội Công giáo và cho xã hội nói chung. Trong đó, sự hòa nhập xã hội của họ chính là cơ hội để họ nhìn nhận và xác định ý nghĩa của đức tin mà họ là tín đồ khiến họ ngày càng gắn bó với cộng đồng đồng đạo và với Giáo hội. Từ đó, đức tin luôn là hành trang và chỗ dựa tinh thần để họ hạn chế điểm yếu, phát huy điểm mạnh của bản thân và có những chiến lược cụ thể cho cuộc sống của mình. Đối với Giáo hội Công giáo, sự hòa nhập xã hội của sinh viên Công giáo ngoại tỉnh ở Hà Nội góp phần củng cố và thúc đẩy sự bền vững và sự cố kết cộng đồng đồng đạo, tính hiện đại hóa tôn giáo trong Giáo hội Công giáo Việt Nam. Đối với xã hội nói chung, sự hòa nhập xã hội của sinh viên Công giáo ngoại tỉnh tạo cơ hội cho sự giao lưu, hiểu biết lẫn nhau giữa các cộng đồng xã hội, tôn giáo; thúc đẩy sự cố kết trong các cộng đồng trong quốc gia Việt Nam và tạo nên sự ổn định cần thiết trong bộ phận xã hội di cư trong lòng Hà Nội. Bên cạnh đó, cuộc tranh luận trong nội bộ sinh viên Công giáo ngoại tỉnh về tâm thế “giữ đạo” hay “sống đạo”; sự tập trung thái quá vào các hội đoàn của sinh viên Công giáo hay sự co cụm trong cộng đồng đồng đạo là những vấn đề đặt ra không chỉ đối với giới trẻ - sinh viên Công giáo ngoại tỉnh tại Hà Nội mà với cả Giáo hội Công giáo và xã hội nói chung.

Luận án được bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp trường, họp tại Học viện Khoa học xã hội, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam năm 2018.

HOÀI PHÚC  
giới thiệu